HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואסורים לזרים [1]והן נכסי כהן [2]ועולים באחד ומאה [3]וטעונין רחיצת ידים [4]והערב שמש הרי אלו בתרומה ובכורים [5]מה שאין כן במעשר מאי מה שאין כן במעשר לאו מכלל דמעשר בטיל ברובא ואם איתא דחזקיה [6]הוה ליה דבר שיש לו מתירין [7]וכל דבר שיש לו מתירין אפי' באלף לא בטיל ומאי דמה שאין כן במעשר דבטיל ברובא דלמא לא בטיל כלל לא מצית אמרת הכי דלגבי תרומה חומרי דתרומה קתני קולי דתרומה לא קתני והא קא תני והן נכסי כהן לא סלקא דעתך דתניא בהדיא [8]מעשר שני בטיל ברובא [9]ובאיזה מעשר שני אמרו במעשר שאין בו שוה פרוטה ושנטנם לירושלים ויצא ואם איתא לדחזקיה ליעבד ליה לדחזקיה וניחלליה על מעות הראשונות דלא פריק וניתי מעשר דאית ליה ונצטרפינהו דאורייתא ודרבנן לא מצטרפי וניתי דמאי דלמא אתי לאתויי ודאי וניתי שתי פרוטות ונחלל עלייהו מעשר בפרוטה ומחצה ונחלל האי על האיך יתירא מי סברת פרוטה ומחצה תפסה שתי פרוטות לא פרוטה תפסה פרוטה וחצי פרוטה לא תפסה הדר הויא ליה דאורייתא ודרבנן ודאורייתא ודרבנן לא מצטרפי ונייתי איסר דלמא אתי לאתויי פרוטות ושנטנם לירושלים ויצא ואמאי וליהדר ונעיילה בשנטמא ונפרקיה [10]דאמר ר' אלעזר [11]מנין למעשר שני שנטמא שפודין אותו אפילו

ואסורים לזרים פרש"י דמשום מעשר קתני לה לשמעי' לתפי' לאוכלו ליכא ומיהו במסכת חלה (פ"ג מ"ט) לא מצינו לפרושי הכי דתנן התם החלה והביכורים מייחדין עליהם מיתה ומשום ואסורים לזרים ולא קתני מה שאין כן במעשר וי"ל דמשום דבירושלמי ואסורים לזרים לתפי' אפילו אין שיעור לו לתורייתא לו דרבנן דפליגי רבי יוחנן ור"ל בפרק בתרא דיומא (דף עד.) ואין לפרש דאסורה לזרים תפי' על ידי פדיון דבפרק הערל (יבמות דף עד.) אמר אין לה פדיון שייליה (ב):

ועולה באחד ומאה. בספרי דריש ממקדשו ממנו דתרומה עולה בחמד ומאה ועולה וכלאי הכרם בחמד ומתניתין דמתון שכפל ליסורו כפל עליית (ג) ואסמכתא בעלמא הוא דתרומה חומרי דתרומה קתני קולי דתרומה הכרם בטלים (ד) ברוב ביצה ובלח בם' כדאמר בפרק המזקין (גיטין דף נ"ד:) גבי נפלו ומתפלגו קאמר והא הכא דתרומה לתורייתא בטל ברוב ובפ' כל שעה (פסחים דף כד: ושם) גבי כל שעה בחלב מק"ו יליף ליסור הגוף בבשר בחלב מק"ו לערלה וכלאי הכרם לערלה ולא פריך מה לערלה שכן לריכה לחמד ומתניתין להתבטל ובפרק הערל (יבמות ד' ע.) לחזיב מחפ"ו דהוי בתרומה ולא במעשר ולא חזיב לחמד ומאה ואם תמצי (ה) לומר כ' יוחנן והוא שרבו חולין על התרומה: **באחד ומאה.** עולין מיסור ולוקחים מדה להיתר לחמד ונותנים לכהן כדתנן במסכת עלה (פ"ג מ"ח) תרומה ותרומת מעשר עולין בק"ח ולריך להריס הערלה וכלאי הכרם במחני' ולחמד ואין לריך להריס וטעמא דלריך להריס טפי בתרומה מבמעשר מיסורים מפרש בירושלמי משום גזל השבט פירוש כהן: (נעיל) **והן נכסי כהן.** שיהיו ביכורים תנן למה ממנו נכסי כהן ליקח בהן עבדים וקרקעות ובהמה טמאה מטמ"כ במעשר תנן בפרק קמא דמ"ש (מ"ו) אין לוקחין עבדים וקרקעות ובהמה טמאה ממעות מעשר שני ותימה דבפ' בתרא דמעשר שני (מ"ב) תנן לא נתני ממנו למת לא לקחתי ממנו חרון ותכריכים למת משמע הא לחי דומיא דמת שרי ללמוד שרי ליקח בגדים ור"ל דהתם דבפרק בתרא דמ"ש (מ"ב) תנאי כר' יהודה דתנן) ממון הדיוט הוא לי נמי תרוייהו כר' יהודה ובגדים דוקא שהגוף נהנה מהם שרי אבל עבדים לסוריס מיתורא דקרא לי נמי תרוייהו כר"מ ומן התורה שרי לקנות כל מילי ומדרבנן הוא דאסור והא דאמר בירושלמי לא נתני ממנו למת למאי לי ליקח חרון ותכריכין הא לחי נתני בתמיה אלא לפיכך ההיא דרבה אסמכתא בעלמא היא למאי דאסקינן מדרבנן ומוקי לה בפיכך אבל אמת הוא דאסור למעוטי חרון ותכריכין כדתנן בשילהי פירקין דמעשר שני והא דאמר בפרק הערל (יבמות דף עד. ושם) מנין למעשר שני שנטמא שמותר לסוך ממנו שנאמר לא נתתי ממנו דבר שהוא לחייו כו' ואימא לחרון ותכריכין ס"ד להא לחודיה אבל פיכה אסורה שמצערו בטומאה הוי כמו לפיכה ומשני ממנו מגופו של מעשר משמע דמשום דבר שהוא לחייו אסור אבל לחרון ותכריכין שרי ומיהו אי לאו הא דאמרינן בירושלמי דבר שהוא לחייו אסור אבל לחרון ותכריכין שרי הוה אמינא דלא אסרה תורה אלא בדבר שהוא לחייו ממש אבל לחרון ותכריכין שרי ומיהו קשה לר"ת דאמר בפרק בתרא דיומא (דף עד.) דמעשר שני לא נתני ממנו למת לא לקחתי ממנו חרון ותכריכין ואי לאו הא דאמרינן בירושלמי דבר שהוא לחייו אסור אבל לחרון ותכריכין שרי הוה אמינא דלא אסרה תורה אלא בדבר שהוא לחייו ממש אבל לחרון ותכריכין שרי ומיהו קשה לר"ת דאמר בפרק בתרא דיומא (דף עד.) דמעשר שני לא נתני ממנו למת לא לקחתי ממנו חרון ותכריכין ואי לאו הא דאמרינן בירושלמי דבר שהוא לחייו אסור אבל לחרון ותכריכין שרי

[וע"ע תוס' יבמות עג. ד"ה נכסין]:

וטעונין רחיצת ידים. לפילו למגע לפילו לאכילה לף למעשר טעון כדאמר בפ' הפועלים (חולין דף קג:) כל הטעון ניתוך מים מדברי סופרים לסור בתרומה ומותר במעשר דברי ר"מ וחכמים אוסרין. **והוה ליה דבר שיש לו מתירין.** ות"ת תרומה נמי יש לו מתירין בשלהי כדאמר בפ' הערל (יבמות דף עג.) וי"ל כדאמר התם מי הוי מלוה לשתשולי עלה מי נמי שנתנה לכהן שיוכל לשתול עליה עוד שאינה ברשותו: **דלמא אתי לאתויי ודאי.** ות"ת בהקומץ רבה (מנחות דף נ"ת.) קאמר רבי שמעון שזורי פעם אחת נתערב לי בשל בחולין ואמר לי רבי טרפון לך וקח בשוק ומעשר עליו ולא גזרינן דלמא אתי לאתויי ודאי וי"ל דהתם ליכא למגזר דלמא אתי לאתויי ודאי דליכא שפיר לתין מפריסין מן החיוב על הפטור אבל הכא לא מסיק אדעתיה לתורייתא ודרבנן לא מצטרפי ודרבנן: **דלמא אתי לאתויי פרוטות.** ות"ת והא תנן (מ"ב פ"ב מ"ח) הפוטר פרוטה מחבירו ממעות מחללין מעשר על פרוטות ות"ל לעולם שיהא מעשר לפרוטות שלימות ות"ל לאתויי פחות משוה פרוטה פרוטה אוכל בלא חלול ממעות מ"ם מחללין מעשר על פרוטות ות"ל דאתא לאשמועינן דאפילו הכי לא מחללין אלא על פרוטה שלימה ות"ל דמיירי בפרוטה לבד כדגזר הכא ות"ל דהתם לא טעי לידע דאי פרוטה לא תפסה אבל הכא טעי ללא מסיק אדעתיה לתורייתא ודרבנן לא מצטרפי: **ליהדר ולעיילה.** לעיל גבי אין בו שוה פרוטה לא פריך הכי לתיירי בהוסך מיחולין הרבה ומקרי בהכי אין לו מתירין אבל הכא דקתני משנכנס לירושלים ויצא משמע אפי' לא יצא אלא מחומת העיר ואחמי' ולעייליה: ואסורים לזרים. בלא יאכל[a]. ולפטרוך למתנייה משום דבעי למתנייה מה שאין כן במעשר לתפי' ליסור ליכא: **והן נכסי כהן.** לקדש בהן את האשה משמ"כ במעשר[b]. פתח משנה כרבי מאיר לתמר[c] מעשר ממון גבוה הוא והמקדש בו לא קידש. **ועטונים רחיצת ידים.** בלא יאכל[a]. ולפטרוך למתנייה משום דבעי למתנייה מה שאין כן במעשר לתפי' ליסור ליכא: **והן נכסי כהן.** לקדש בהן את האשה משמ"כ במעשר[b]. פתח משנה כרבי מאיר לתמר[c] מעשר ממון גבוה הוא והמקדש בו לא קידש. **ועטונים רחיצת ידים.** לפילו למגע לפילו לאכילה לף למעשר טעון רחיצת ידים לפירות לתמר מר הטוען ידיו לפירות הרי זה מגסי הרוח והסי מוקמי' לה בחגיגה בפ' שני (דף יח:): **והערב שמש.** לטומאה לתורייתא משמ"כ במעשר לתמר מר טבל ועלה אוכל במעשר ומקרא ילפינן לה ביבמות בפרק הערל (דף עד:): **ועולין בחמד ומאה.** לריכין לחמד ומאה לבטל ואין בטלין ברוב משמ"כ במעשר דבטיל ברוב ולא בעי לחמד ומאה. ועל כרחך במעשר שאין לו תקנתא לא בפדייה ולא להעלותו לירושלים קאמר לתי לית ליה תקנתא לתור רבנן דבר שיש לו תקנתא לתור מתירין לא בטיל והכא כגון שנטמא שזה פרוטה לגמו בר פדייה הוא מש לית ליה תקנתא בחמד ומאה: **דלגבי תרומה.** משנה זו במסכת בכורים (פ"ג מ"ח) שנויה לגבי תרומת דיקה קא מני ואחיל ולגמו קולי דיקה שהמה היפ עולה ומעשר אינו עולה: **לא ס"ד.** לגה בטיל כלל גלה ולתי בטיל ברוב קאמר: **ונגנגם לירושלים ויצא.** לקמן מפרש לגי ליה תקנתא לא בפדייה ולא בחמד ומאה: **דלא פריק.** לא פדה מעשר עד הגה שיהו מעות מעשר בידו: **וניתי מעשר.** שזה מלי פרוטה: **ונצטרף.** ילטרפו לגבי המעורב ויאמר המעורב וזה מחוללים על פרוטה זו ושמתכה ליש לו מתירין: **דאורייתא ודרבנן לא מצטרפי.** לתפוס פרוטה זו בקדושת מעשר שהמעורב מן התורה בטל ברוב דכתיב (שמות כג) אחרי רבים להטות ורבנן הוא דאמרו היכא ליש לו ליבטל הלכך אין לאסור מעשר זה אלא מדרבנן הילכך אין מלטרף עם זה לתפוס פדיונו ומשלא שזה אלי פרוטה שהניח נאכל בלא חילול לגבי לחזקיה מעות הרשזות כבר נתפסו: **וניתי.** אלי שזה פרוטה דמעשר שני של דמאי הלקוח מעם הארץ לאיסורו ופדיונו דרבנן דמלתוריית כל אלם נאמן על המעשרות: **דלמא אתי לאתויי ודאי.** וזו נמלא שזה אלי פרוטה שאינו מעורב נאכל בלא חילול: **וניתי אלי פרוטות.** נאוסף: **ויחללו עליהן מעשר שזה פרוטה ומחצה.** ומחלליה להלי מעורב על החיל אלי פרוטה יתירה לסויא ליה כלאוקים: **מי סברת שזה פרוטה ומחצה תפסה אלי פרוטות.** בקדושה דנמלי החיל לאיכטרופי בהלייהו שכבר נתפסו: **פרוטה תפסה שזה פרוטה.** מן המעשר: **אלי פרוטה.** הנותר במעשר: **לא תפסה.** לפרוטה אחים. ות"ת המעורב בו יכטרף להלי לתורייתא ודרבנן. ואם בלא לומר לחזקיה נמי היכי משכחת אחים עודף על ידי מי נתפס משכחת ליש במחלל מעשר בפלוג אלם או בשקל או בחיסר אלפי' לא היש המעשר שזה אלי פרוטות נתפס כל החיסר: **וניתי חיסר אלם.** ויחלל עליו מעשר בפחות מדמיו: **גוירה דלמא אתי לאתויי כ' פרוטות.** ומעשר בפרוטה ומחלה ומלמא שזה אלי פרוטה נאכל בלא חלול הלכך טוב לו שיבטל ברוב: **וניעיילים.** עם תערובתו ויאכלנו בירושלים: **וניפרקים.** קס"ד אים בו שזה פרוטה נמי קאמר: ואפי'

מי הוי מלוה לשתשולי עלה מי נמי שנתנה לכהן שיוכל לשתול עליה עוד שאינה ברשותו: **דלמא אתי לאתויי ודאי.** ות"ת בהקומץ רבה (מנחות דף נ"ת.) קאמר רבי שמעון שזורי פעם אחת נתערב לי בשל בחולין ואמר לי רבי טרפון לך וקח בשוק ומעשר עליו ולא גזרינן דלמא אתי לאתויי ודאי וי"ל דהתם ליכא למגזר דלמא אתי לאתויי ודאי דליכא שפיר לתין מפריסין מן החיוב על הפטור אבל הכא לא מסיק אדעתיה לתורייתא ודרבנן לא מצטרפי ודרבנן: **ליהדר ולעיילה.** לעיל גבי אין בו שוה פרוטה לא פריך הכי לתיירי בהוסך מיחולין הרבה ומקרי בהכי אין לו מתירין אבל הכא דקתני משנכנס לירושלים ויצא משמע אפי' לא יצא אלא מחומת העיר ואחמי' ולעייליה:

צ א מיי' פ"ו מהל' תרומות הל' ה ופ"ד מהל' ביכורים הל' טו ופט"ו מהל' מעשר שני הל' יג:

צא ב מיי' פ"ד מהל' ביכורים הל' יד:

צב ג מיי' פי"ג מהל' תרומות הל' ג ופ"ד מהל' ביכורים הל' טו:

צג ד מיי' פי"ג מהל' תרומות הל' ז ופ"ח מהל' מעשר שני הל' יא:

צד ה מיי' פ"ו מהל' תרומות הל' ב ופ"ו מהל' מעשר שני הל' ג:

צה ו מיי' פ"ג מהל' מעשר שני [הל' ג] והל' ו והל' כד ופ"ו שם הל' יא:

צו ז מיי' פ"ג מהל' י"ט מהלכות תמורות הל' ט י טוש"ע י"ד סי' קב סעי' ג:

צז ח ט מיי' פ"ו מהל' מעשר שני הל' טז:

צח י מיי' פ"ב שם הל' ח ופ"ג סמג עשין קלו [טוש"ע י"ד סי' שלג סעיף קלה]:

א) [ביצה נ: ושי"ן],
ב) פסחים לו: מכות יט: סנהדרין קיב:, ג) [ויקרא כא], ד) [קידושין נב:],
ה) [וע"ע בתוס' דיבמות עג. ד"ה ואסורים לזרים כו'], ו) [דף פב. תמר ריש לקמן פ"ל], ז) [בקידושין נב: נד:],

תום' ד"ה ועולה וכו' **ואסמכתא בעלמא הוא.** עי' מנחות עז ע"ב בכ"מ ד"ה מתמצת: **בא"ד** ברוב ביבש ובלח בם'. קשה לי הא במין במינו גם בלח בטל מה"ת ברוב. ושם מין בשלשו מינו גם מדרבנן בטל בס', דהא דתרומה בק"ח סייעו מדרבנן זולת דמימרא דבוזמו המוס' בשינו מינו בטעם ובמינו בשאינו למה לה"ל בכרפס דלולבין כתר שמע ודוחק:

ואסורים לזרים. בלאו (חגיגה יח:). **והן נכסי כהן.** לקדש בהן את האשה ולקח בהמתן בדמיהן עבדים וקרקעות ובהמה טמאה (שם ויבמות עג.) בחל מעשר לא ניתן בלא בהמה ושפיר ומיהו בלח ומשקין אפי' בחל מעשר (יבמות עג.). **וטעונין רחיצת ידים.** לפי שהשני עושה שלש, וידיים גזרו עליהם טומאת שני, לפיכך פוסקות את התרומה אם לא נטלו (חגיגה יח:) וטעונין רחיצת ידים אפילו הן טהורות לגמרי, דתפס ידים שניות הן מדרבנן ופוסלות את התרומה, בחל מעשר ומולין קי"ל (מולין קו.) הטובל ידיו לפירות הרי זה מגסי הרוח (יבמות עג.). **והערב שמש.** לטומאה שבשמש. אם נטמא טומאה לתורייתא ונטבל, אינו אוכל בתרומה עד שיעריב שמש, ביבמות (עד:) ילפינן מקרא (חגיגה יח:) טובל יום מומר במעשר ואוכל בתרומה (יבמות עג.). **מה שאין כן במעשר.** לין מיסה ולין מומא ולין לסור לגרים, שהרי כל עמו נאכל לגרים, ומומא שמופיף בפדיונו לא חיישי הכא בחומא כי הלי גזוזת, דלין בתרומה פדיון, ונכסי הדיוט נמי לא הוי לקנות בו עבדים וקרקעות, דלא ניתן בלא בהמה ושפיר, ולין טעון רחיצת ידים שאין הגוי פוסל בו בעשות שלשי ואין טעון הערב שמש, דקי"ל טבל ועלה אוכל במעשר, ומקרא ילפינן לה ביבמות פרק הערל (חגיגה יח:). **וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל.** ופע"ג דמלתוריית אחד מני בטיל בכמיב אחרי רבים להטות, תמוה רבנן הואיל ויש לו מתירין לאחר זמן לא יאכלנו בהיתר על ידי ביטול (ביצה ג:).